

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 - 10
150 Reykjavík

nefundasvid@althingi.is

Reykjavík, 30. apríl 2019

Efni: Frumvarp til laga um breytingu á lögum um dýrasjúkdóma og varnir gegn þeim, lögum um matvæli og lögum um eftirlit með fóðri, áburði og sáðvöru (innflutningur búfjárafurða), 766. mál.

Samtök atvinnulífsins og Samtök fyrirtækja í sjávarútvegi (samtökin) styðja eindregið að frumvarpið verði að lögum. Samtökin skiluðu þann 6. mars sl. umsögn um drög að frumvarpi þessu sem birt var í samráðsgátt stjórnvalda og er sú umsögn grunnur að því sem hér fer á eftir.

Almennt

Í þann aldarfjórðung sem Ísland hefur verið aðili að Evrópska efnahagssvæðinu hafa flestar atvinnugreinar hér á landi búið við frjálst flæði vöru og þjónustu. Samningurinn hefur reynst þjóðfélaginu mikil búbót sem allir njóta góðs af. Með frumvarpinu, verði það að lögum, er verið að tryggja að matvæli njóti sömu stöðu og aðrar vörur, þ.e. að vera í frjálsu flæði á öllu svæðinu að uppfylltum settum kröfum en falla jafnframt undir markaðseftirlit.

SA og SFS (þá Landssamband íslenskra útvegsmanna og Samtök fiskvinnslustöðva) skiluðu fjórum sinnum á árunum 2008 – 2010 jákvæðri umsögn til Alþingis um innleiðingu matvælaölggjafar Evrópusambandsins. Skoðun samtakanna hefur ekki breyst frá umsögn sem dagsett er þann 6. maí 2008 en þar segir:

„Meginatriði löggjafarinnar er að ekki er lengur greint á milli sjávarafurða, búfjárafurða og annarra matvæla heldur gilda í meginatriðum sömu kröfur um framleiðslu matvæla. Þetta tryggir jafnari samkeppnisstöðu íslenskrar matvælaframleiðslu gagnvart framleiðslu á EES svæðinu og skapar fyrirtækjum aukna möguleika til að flytja inn hráefni til framleiðslu sinnar, aukna möguleika til nýsköpunar, vöruþróunar og almennra viðskipta. Að auki greiðir löggjöfin leið heilnæmra íslenskra landbúnaðarafurða á innri markaðinn í Evrópu.

Góð reynsla er af þeim lögum sem tryggja aðgengi sjávarafurða að mörkuðum í Evrópu. Afleiðingar þess að taka ekki upp endurskoðaða matvælaölggjöf ESB yrðu sjávarútvegi mjög þungbærar og geta leitt til þess að íslenskar sjávarafurðir eigi ekki óhindrað aðgengi að mörkuðum í Evrópusambandinu og að Ísland yrði flokkað sem svo kallað þriðja ríki gagnvart ESB. Það myndi leiða til griðarlegs óhagræðis vegna verulega aukins eftirlits við innflutning inn á evrópska efnahagssvæðið. Því fylgja tafir í kjölfar eftirlits og sýnatöku. Stór hluti útflutnings byggir á því að koma ferskri vöru til neytenda eins hratt og kostur er og því gæti þetta ógnað tilveru fyrirtækja og atvinnulífs víða um land auk þess sem tengdar greinar myndu bíða skaða af.

Matvælaölggjöfin leiðir einnig til þess að landbúnaðarafurðir frá ESB eiga greiðari aðgang að íslenskum markaði en þurfa að sjálfsögðu að uppfylla kröfur um gæði og vera lausar við sykingar eins og lýst er í frumvarpinu og greinargerð með því. Þetta getur skapað innlendum framleiðendum búfjárafurða ný tækifæri til útflutnings afurða á markaði ESB auk þess sem innlendir framleiðendur geta með auðveldari hætti fengið hráefni til framleiðslu sinnar frá ESB en áður. Það er þó mikilvægt að hugað sé rækilega að samkeppnishæfni íslenskrar landbúnaðar- og matvælavinnslu þannig að henni verði ekki ógnað. Auk þeirrar tollverndar sem greinin mun njóta áfram er mikilvægt að gætt verði þess að fyrirtækjunum verði ekki íþyngt meira en nauðsyn ber til með alls kyns ákvæðum um eftirlit, leyfisveitingar og refsingar.“

Samtökin telja að allt frá því ákveðið var fyrir ríflega 11 árum að innleiða matvælaölggiöf ESB hafi legið fyrir að hindranir í vegi innflutnings á fersku kjöti myndu vart standast að liðnum aðlögunarfresti eins og ítarlega er rakið í greinargerð frumvarpsins og fram kemur í dómum sem kveðnir hafa verið upp á öllum dómstigum.

Ef ekki er brugðist við

Í greinargerð sem fylgir frumvarpinu er ítarlega lýst afleiðingum þess að fari svo að Alþingi bregðist ekki við í samræmi við niðurstöður dómstóla og er óþarft að fjölyrða um þær frekar.

Rétt er að áréttta þá mikilvægu hagsmuni sem í húfi eru og mikilvægi þess að frumvarpið verði að lögum. Það er óhugsandi að íslensk stjórnvöld taki þá áhættu að fórna viðskiptahagsmunum íslenskra matvælaframleiðenda og útflytjendum ferskra matvæla, þar með talið innan sjávarútvegsins, þannig að Ísland yrði þriðja ríki við útflutning matvæla til EES-rikkjanna. Samkeppnisstaða fyrirtækja gagnvart samkeppnisaðilum myndi versna stórum. Verð sem fyrir afurðirnar fengist yrði lægra en ella með auknum tölum við útflutning. Eftirlitskostnaður myndi margfaldast. Afleiðingarnar yrðu ekki bundnar við fyrirtækin ein og sér og starfsmenn þeirra, heldur þjónustuveitendur sömuleiðis. Afkoma fyrirtækjanna yrði lakari, skattgreiðslur drægjust saman og tekjur ríkis af veiðigjöldum sömuleiðis.

Samtökin minna jafnframt á að í kjölfar þess að Bretland gengur úr Evrópusambandinu þarf að semja við það ríki um fjáls viðskipti milli Íslands og Bretlands og þar kemur vart til greina að lagðar verði einhvers konar takmarkanir á útflutning sjávarafurða og annarra matvæla frá Íslandi eða hindranir á landamæra-stöðvum. Til þess eru markaðir í Bretlandi allt of mikilvægir.

Um varúðarráðstafanir

Samtökin styðja stefnu stjórnvalda um svokallaðar viðbótartryggingar vegna hættu á salmonellusmiti. Jafnframt er eðlilegt að markaðseftirlit sé eftt og nái jafnt til innlendra matvæla og erlendra. Jafnframt er mikilvægt að efla áhættumat en gert er grein fyrir áformum stjórnvalda á því sviði í kafla 5.1.8. í greinargerð með frumvarpinu. Í kafla 5.1.9. er síðan lýst skynsamlegri stefnu um forvarnir, vöktun og aðgerðir gegn sýklalyfjaónæmum bakteríum. Samtökin telja að í þeim mótvægisáðgerðum sem frumvarpið gerir ráð fyrir felist afar mikilvægar varnir. Afar mikilvægt er að þeim verði unnt að framfylgja og tryggja að slíkt verði sannanlega gert.

Um 6. gr. frumvarpsins

Samtökin hafa um langa hríð hvatt til endurskoðunar og uppstokkunar á matvæla- og heilbrigðiseftirliti sem nú fer fram á vegum sveitarfélaganna í 10 sjálfstæðum umdæmum auk eftirlits Matvælastofnunar (og Umhverfisstofnunar). Reynslan hefur sýnt að kröfur til fyrirtækjanna geta verið misjafnar eftir umdæmum auk þess sem dæmi eru um að heilbrigðiseftirlit sveitarfélaganna taka mildar (eða ekki) á því sem úrskæiðis fer í rekstri fyrirtækja sveitarfélaganna sjálfra. Þess vegna telja samtökin ekki koma til greina að veita umdæmum heilbrigðiseftirlitsins heimild til að leggja á stjórnvaldssektir. Til þess hafa þau hvorki nauðsynlega sérþekkingu eða mannafla né er hægt að tryggja faglega meðferð mála með aðgreiningu milli þess einstaklings sem beitir hefðbundnum eftirlitsúræðum og þess sem tekur ákvörðun um stjórnvaldssektir. Ákvörðun um álagningu stjórnvaldssekta verður því ávallt að vera í höndum miðlægrar ríkisstofnunar, í þessu tilviki Matvælastofnunar.

Á vegum umhverfis- og auðlindaráðuneytisins hefur verið unnið að útfærslu stjórnvaldssekta í lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir og í efnalögum. Þar er niðurstaðan sú að heilbrigðiseftirlitið sendir ábendingu til Umhverfisstofnunar um meint brot en sú stofnun rannsakar málið og leggur á stjórnvaldssektir ef tilefni er til. Æskilegt er að sama gildi hér, þ.e. að heilbrigðiseftirlit sendi ábendingu til Matvælastofnunar sem taki ákvörðun um álagningu stjórnvaldssekta.

Að lokum

Eins og fram hefur komið telja samtökin mikilvægt að frumvarpið verði að lögum sem fyrst að gerðum þeim breytingum sem fjallað er um í umsögninni. Hindranalaus frjáls viðskipti hafa ætíð reynst Íslendingum vel, aukið hagvöxt og velferð alls almennings. Svo mun einnig verða með frjáls viðskipti með matvæli.

Virðingarfyllst,

f.h. Samtaka atvinnulífsins

f.h. Samtaka fyrirtækja í sjávarútvegi

Halldór Benjamín Þorbergsson, framkvæmdastjóri

Heiðrún Lind Marteinsdóttir, framkvæmdastjóri